

UNITAT 1

LECTURA » *El peix Nicolau* ■■■■

LITERATURA » La narrativa meravellosa ■■

TEXTOS FUNCIONALS » L'estructura del text. Escriure un text ■

GRAMÀTICA » Les propietats de l'oració. El subjecte i el predicat ■■

ORTOGRAFIA » La puntuació del text, el paràgraf i l'oració ■■

Preparem la lectura

1. Doneu un cop d'ull al títol i a les il·lustracions i digueu què li deu haver passat al protagonista.
2. Feu memòria d'altres relats en què el personatge principal visqui una situació semblant a la que viu el protagonista de la lectura.
3. Responen oralment: En quin animal us agradaria convertir-vos? Quines característiques d'aquest animal us atrauen?
4. Intercanvieu comentaris i opinions: Si tinguéssiu l'oportunitat de transformar-vos en un ésser diferent, voldrieu que la transformació fos temporal o definitiva?

» LECTURA

El peix Nicolau

Al llarg de la història de la creació literària han conviscut dues tendències: la realista, que vol ser un mirall de la vida quotidiana, i la imaginativa, creadora d'un univers fantàstic regit per les seves pròpies lleis.

«El peix Nicolau» és una rondalla que pertany a aquesta segona tendència: es tracta d'un text de caràcter meravellós o màgic en què les paraules imprudents d'un dels personatges (la mare) causen uns efectes inesperats i, a més a més, calamitosos.

En Nicolau, el protagonista, sofreix una metamorfosi que el situa al nivell d'éssers mítics com les sirenes o els centaures. No obstant la transformació, el peix Nicolau serà feliç i gaudirà al màxim del seu nou estat i de les possibilitats que se li obren.

VOCABULARI

banc *m.* Gran quantitat de peixos que van plegats, mola de peix.

salabror *f.* Característica de tot allò que és salat.

En Nicolau era un noi que vivia en un poblet de pescadors, molt a la vora del mar. Des de ben petit li agradava anar a la platja i jugar amb les onades, fer castells de sorra, collir petxines i pedres petites de tots colors. Les pedres que més li agradaven, però, eren les de cristall verd, perquè deia que eren trossos d'un palau submergit a les profunditats marines. A casa seva tenia una capseta plena d'aquestes pedretes de totes mides; les mirava i remirava tot posant-les a contrallum per veure'n l'interior.

Aquell noiet va aprendre a nedar molt aviat i tothom quedava meravellat de com travessava les onades i es capbussava amb una facilitat sorprenent. Coneixia els peixos que es troben a poca fondària, com les orades o els llobarros, i havia vist **bancs** d'anxoves que haurien fet content qualsevol peixater del poble.

En Nicolau es passava tantes hores a l'aigua que li quedaven els ulls ben vermells de la **salabror** i els dits ben arrugats. Sovint la seva mare l'havia de cridar o anar a buscar perquè anés a menjar.

—Aquest noi no pensa ni en el menjar ni en res més que no sigui l'aigua —deia el pare, tot esperant que arribés per dinar.

—Ja seria hora que m'ajudés una mica a casa —va dir la mare—. Podria anar a comprar o parlar taula.

Però el noi, tan bon punt sortia el sol, s'afanyava a esmorzar i sortia com una fletxa cap a la platja, i no tornava fins a l'hora de dinar. I a la tarda hi tornava, fins que gairebé el sol es ponia. Els seus companys d'immersió, el mero **rabassut** i el llobarro tafaner, ja l'esperaven de bon matí. Amb aquests dos guies va conèixer pam a pam totes les profunditats de les platges properes: els forats i els túnels sota les roques, les coves fosques sense vida animal i les coves on es trobaven els coralls vermells, les sponges i les estrelles de mar de totes mides. I també va descobrir racons amagats on hi havia pedres de cristall verd, que tant li agradaven.

Un dia, la seva mare, cansada d'avisar-lo tant i de veure'l arribar amb aquells ulls tan vermells i els dits tan arrugats, li va dir:

—Tanta aigua, tanta aigua, et convertiràs en un peix!

Quan va acabar de dir aquestes paraules, es va sentir l'espètec d'un tro que va fer tremolar tota la casa.

L'endemà al matí, en Nicolau va veure que els dits dels peus se li havien afinat i aplanat, però no va dir res a ningú. Al migdia, abans d'anar a dinar, es va adonar que tenia una filera d'escates a les cames. Primer es va pensar que se li havien clavats mentre nedava enmig d'un banc de sardines, però quan va voler treure-se-les, no va poder. Els dits dels peus s'anaven ajuntant i prenien la forma d'aletes. El cert és que, des que va començar a experimentar aquells petits canvis, nedava millor que mai i aguantava més hores sota l'aigua.

Un matí, quan va anar a llevar-se, les cames li havien desaparegut i s'havien convertit en una immensa cua de peix amb escates de color plata, semblants a les dels llobarros.

—Estic somiant? —es va preguntar tot sorprès en Nicolau.

No somiava, no. Estès al llit, no podia aixecar-se. Els seus pares, en veure aquella desgràcia, es van desesperar.

VOCABULARI

rabassut -uda *adj.* Molt gruixut i no gaire llarg.

—Tant de bo no hagués dit aquelles paraules —es deia la mare, amb la pena de veure el fill mig peix.

En Nicolau, cada dia que passava, estava més trist. Enyorava el mar, les onades, capbussar-se entre els sorells i les sardines i amagar-se a les coves amb el mero rabassut i el llobarro tafaner. Amb els dies, el noi anava **empal·lidint** i la cua de peix se li feia més **feixuga**.

El seu pare va muntar una banyera per tenir-lo **en remull** i la va posar al costat de la finestra, perquè el noi pogués veure i sentir el mar.

Una nit en què el cel estava cobert totalment de núvols, en Nicolau, que no podia dormir, mirava per la finestra i li va semblar veure la lluna reflectida a l'aigua.

—Com pot ser la lluna, si està tapada pels núvols? —es va preguntar—. Si pogués tornar a l'aigua... —deia tot sospirant.

Els seus pares, que van sentir el desig del seu fill, van decidir que de bon matí el portarien al mar i l'anirien a recollir cap al tard.

I així va ser com en Nicolau, davant la mirada curiosa dels vilatans, es va capbussar entre les ones amb la seva grossa i pesant cua de peix. Va nedar i nedar per tots els racons enyorats, amb el mero rabassut i el llobarro tafaner, que el miraven contents que fos la meitat com ells.

Quan va fosquejar, va poder descobrir el misteri de la lluna. Es tractava del peix lluna, que s'havia acostat a la platja per menjar-se uns calamars. El peix lluna és ben pla i, quan sura de costat a la superfície de l'aigua, sembla talment el reflex de la lluna. Mentre mirava el curiós peix, va sortir de dins d'una cova un núvol vermellós de gambes petites.

—El mar és ple de meravelles que vull conèixer —es va dir ben convençut, tot mirant l'estrany peix lluna i el núvol de gambes que fugia cap a la foscor de la mar.

L'endemà, el noi va fer saber als seus pares que volia conèixer tots els prodigis de la mar. Era la il·lusió de la seva vida. Tota la gent del poble el van anar a acomiadar a la platja.

—No patiu per mi —deia el peix Nicolau, més feliç que mai, mentre anava saltant per sobre les ones.

VOCABULARI

empal·lidir *v.* Tornar-se pàl·lid.

feixuc -uga *adj.* Dificil de moure a causa del pes.

en remull *loc.* Dins de l'aigua.

Els seus companys d'immersió, el mero i el llobarro, el van acompanyar fins a mar endins, on el noi peix va desaparèixer per començar una nova vida.

I neda que nedaràs, el peix Nicolau, amb la seva cua grossa, va recórrer els mars i els oceans de tot el món. Va veure totes les espècies de peixos conegudes i per conèixer, va nedar al costat de les balenes més grosses i dels temuts taurons. Va suportar les tempestes més ferotges dels grans oceans i les **mànegues** marines més violentes. Coneixia tots els racons del mar, millor que cap mariner expert. Vivia en coves i **grutes** i mai no deixava de recollir pedres de cristall verd, que mirava i remirava a contrallum per veure'n l'interior.

Però hi havia una platja que li quedava per conèixer, era la més profunda i perillosa del món; n'havia sentit a parlar als mariners d'alguns vaixells. Amb la seva habilitat per nedar i com a bon coneixedor de la mar que era, ben aviat va trobar la platja misteriosa. Uns pescadors que va trobar li van dir que en aquest indret hi havia un **xuclador** que engolia tot aquell que s'hi acostés. Els tripulants del vaixell l'avisaren que no s'hi endinsés, però la curiositat del peix Nicolau era tan gran que va dir als pescadors:

—Si no surto d'aquí a tres dies, voldrà dir que he mort. **Qui no s'arrisca no pisca**, oi? —I es va llançar al xuclador de la platja.

Els mariners van esperar, esperar i esperar, però el peix Nicolau no va sortir. Si va arribar a sobreviure o no, ningú no ho sap del cert. Alguns mariners diuen que pel març se'l pot veure, i saluda els viatgers dels vaixells. Fins i tot hi ha gent que assegura que, quan la mar és encalmada, surt per explicar les meravelles del fons marí.

Altres mariners afegeixen que a la persona que vegi el peix Nicolau i miri directament els seus ulls se li tornaran els cabells blancs. El cert és que alguns pescadors temen trobar-se'l, perquè convoca tempestes que fan perillar els seus vaixells, i han de tornar a port sense haver pescat res.

Sigui com sigui, els anys passen per a tothom, però no passen per a l'espectacular peix Nicolau, que, de ben segur, segueix nedant per aquests mars del nostre planeta. Potser viu en un palau fet de pedres de cristall de color verd, com a ell li agraden. Qui sap si algun dia el podrem veure. Ja ho sabeu, quan viatgeu en algun vaixell, estigueu alerta.

*I conte acabat,
conte remullat.*

SÍLVIA CABALLERIA i M. CARME CODINA: *Contes catalans retrobats* (text adaptat).

VOCABULARI

mànega *f.* Núvol en forma d'embut, tromba marina.

gruta *f.* Cavitat natural, espai buit dins d'una roca.

xuclador *m.* Indret d'un riu o del mar on els objectes flotants són xuclats o atrets cap al fons.

Qui no s'arrisca no pisca Refrany que vol dir que cal arriscar-se per obtenir coses bones o importants.

» ACTIVITATS

Comprensió lectora

1. La primera part del relat caracteritza el protagonista, en Nicolau, per mitjà dels seus actes. Copia les cinc característiques que li escauen millor:

dinàmic • dòcil • comunicatiu • mandrós
tossut • autònom • passiu • esquiu • solitari

2. La mare d'en Nicolau, sense saber-ho, va dir unes paraules màgiques que tindrien un efecte no desitjat.

- Escriu les paraules exactes que va dir la mare.
Tanta ■.
- Quin fenomen meteorològic es va produir com a presagi del malefici que causarien les paraules de la mare?
Quan la mare va acabar de dir ■.
- Quin va ser el malefici causat per les paraules de la mare?
Una part del cos d'en Nicolau va sofrir una transformació: ■.
- Qui es va sentir culpable de la desgràcia que havia sofert en Nicolau? Com ho va manifestar? ■, i ho va manifestar dient: «*Tant de bo* ■».

3. Quan en Nicolau es va trobar invàlid i trist, els seus pares van fer tot el possible per satisfer l'anhel del noi.

- Escriu què van fer els pares per satisfer el desig d'en Nicolau.
Els pares el van portar ■.
- Què va fer saber en Nicolau als seus pares el segon dia?
En Nicolau va fer saber als seus pares que volia ■.
- Què va fer el peix Nicolau després d'endinsar-se definitivament al mar?
El peix Nicolau va recórrer ■, *va veure* ■, *va nedar al costat* ■, *va suportar* ■ i *va conèixer* ■.

4. Explica en cinc ratlles el desenllaç d'«El peix Nicolau»:

El peix Nicolau va anar a una platja ■.

Anàlisi literària

5. «El peix Nicolau» és un text que pertany al gènere literari anomenat *conte*, que inclou les rondalles.

Copia i completa amb les paraules del requadre la definició de *conte* que apareix en el diccionari:

narració • fets • ensenyament • llegendaris
fet • breu • ficticis • entretenir • intenció

Un conte és la ■, *generalment* ■, *d'un* ■ *o d'una sèrie de* ■ *reals,* ■ *o* ■, *amb la* ■ *d'* ■, *divertir o transmetre un* ■ *moral.*

6. «El peix Nicolau» és una rondalla d'origen remot o incert que la gent explicava en diversos pobles de la costa, principalment de Mallorca, d'on sembla que prové. Forma part, doncs, de la literatura popular tradicional.

Tria i copia les característiques que són pròpies d'aquest tipus de literatura:

• anònima	• d'autor conegut
• de transmissió escrita	• de transmissió oral
• amb diverses variants	• amb versió única

7. La veu narradora dels contes populars acostuma a ser omniscient; per tant, el narrador és talment un ull diví que observa el protagonista: sempre sap tot el que fa i tot el que li passa pel pensament.

Cerca i escriu dues situacions en què el peix Nicolau es trobi sol, fora de l'abast de qualsevol mirada humana, i, tanmateix, el narrador l'observi.

8. Els contes populars sovint tenen una moralitat, és a dir, un ensenyament o una lliçó sobre com cal comportar-se. Escriu quins són els consells implícits en aquestes anècdotes de la rondalla:

- a) En Nicolau es passava hores i hores a l'aigua i li quedaven els ulls vermells i els dits arrugats.
No és bo estar-se ■.
- b) La mare va dir: «Tanta aigua, tanta aigua, et convertiràs en un peix!» I aleshores es va sentir l'espetec d'un tro.
No hem d'invocar mai possibles desgràcies perquè ■.
- c) El peix Nicolau convoca tempestes marines que fan perillar els vaixells.
No ens hem de refiar mai del ■ perquè ■.

9. La literatura meravellosa crea un món fictici, independent del món real.

Identifica quins dels elements següents són característics de la literatura meravellosa i copia'ls:

- a) Els personatges són sempre humans i el seu comportament és versemblant (podria ser veritat).
- b) Els animals i les plantes poden ser capaços de raonar i de parlar.
- c) L'ús de certes paraules o de certs rituals pot tenir un efecte màgic i, per tant, transformar una situació o un personatge.
- d) L'ambientació del relat se situa en llocs coneguts i en una època històrica concreta.
- e) Un error dels personatges en l'ús dels elements màgics pot provocar un desenllaç irreparable, fins i tot tràgic.

10. La literatura ha imaginat éssers fantàstics: la sirena, el centaure, el pegàs, el minotaure, el griu... Busca a internet una imatge d'aquests éssers i explica breument la forma que té el cos de cadascun:

- a) La sirena té la part superior del cos de ■.
- b) El centaure té el cap i el pit ■.
- c) El pegàs té forma ■.
- d) El minotaure té el cos ■.
- e) El griu té la meitat superior del cos ■.

11. Què és una metamorfosi en l'àmbit literari?

Una metamorfosi és ■, produït normalment per un encanteri.

Paraules i expressions

12. Busca a internet una imatge de cadascun d'aquests peixos i copia-les en un arxiu informàtic: *bruixa, llenguado, llobarro, lluç, mero, moll, orada, palaia, rap, sardina, seitó, sorell, tauró, tonyina, verat*. A continuació, escriu el nom de cada peix a sota de la imatge corresponent.

13. Relaciona cada definició que hi ha més avall amb un d'aquests noms de fenòmens meteorològics marins:

borrasca • tamborinada • huracà o cicló
mànega marina o cap de fibló • tsunami

- a) Núvol en forma d'embut que es forma a la part inferior d'un núvol fosc molt baix.
- b) Tempesta amb trons, però amb precipitació molt escassa o nul·la.
- c) Tempesta de vent acompanyat de pluja, neu o pedra.
- d) Onada de gran potència destructiva, produïda per un moviment sísmic submarí o una erupció volcànica.
- e) Sistema de vent en rotació de caràcter tempestuós.

14. Completa els refranys amb aquestes paraules: *mar, vent, peix, cul, estany, vela*.

- a) El ■ gros es menja el petit.
- b) Qui vulgui peix que es mulli el ■.
- c) Per un peix no es perd la ■.
- d) La mar no es mou sense ■.
- e) Com més mar, més ■.
- f) Qui s'ha begut la mar, es pot beure l' ■.

15. Relaciona cada refrany de l'activitat anterior amb l'explicació corresponent:

- a) Qui vol un cosa valuosa s'ha d'esforçar.
- b) Els poderosos anul·len els més dèbils.
- c) Les coses que passen tenen sempre una causa.
- d) Qui ha superat una prova extraordinària, també en pot superar una de més corrent.
- e) Un fracàs no ha de ser la ruïna de ningú.
- f) Quan un es troba amb dificultats, ha de posar més força i coratge que mai.

Expressió oral

16. ✓ Les metamorfosis. *Les metamorfosis* són un seguit de llegendes del món clàssic que expliquen les transformacions d'homes en animals, arbres o fonts. El poeta llatí Ovidi (43 aC – 17 dC) en va recollir al voltant de 250 en més de 12.000 versos. La seva obra *Les metamorfosis* és considerada un dels poemes narratius més impressionants que mai s'hagin escrit.

Tasca. Llegiu una adaptació en prosa de *Les metamorfosis* d'Ovidi que hi ha publicades per a lectors joves. Feu grups de tres i trieu una de les transformacions per fer-ne una exposició oral a classe. Acompanyeu la vostra exposició amb diverses imatges (dibuixos, quadres, fotografies...) que n'il·lustrin el contingut.

Fitxa guió. Elaboreu una fitxa que us serveixi de guió per a l'exposició oral que contingui els punts següents: a) títol de la metamorfosi, b) presentació (origen i significat), c) llegenda (breu resum de la història) i d) influència en la cultura occidental (literatura, pintura, ciències socials, etc.).

Creació literària

17. ✓ Les reencarnacions. N'hi ha que diuen que quan morim s'acaba tot per sempre, entre els quals es troba l'Hipòlit, el protagonista de la novel·la *Nirvana* de Pere Formiguera. Però un dia, quan mor atropellat, descobreix com un esperit li explica que el destí de les persones perfectes és el Nirvana, una mena de paradís celestial. Però les que no han actuat bé del tot en vida han de sotmetre's a una sèrie de reencarnacions vegetals, animals i humanes fins a aconseguir arribar-hi. Un cop mort, l'Hipòlit iniciarà l'aventura que el durà a reencarnar-se en diversos éssers (un pregadeu, un papagai, un gos...). Això sí, sense perdre la seva ànima humana.

Tasca. Llegeix la novel·la i, després, imitant l'estil humorístic de l'autor, escriu un episodi de la teva possible reencarnació. Imagina't que només ets un esperit i et reencarnes en el cos d'un altre ésser (un insecte, un ocell, un rèptil...). Relata les teves peripecies: com t'adaptes als canvis del nou estat, com canvien els teus sentiments i la teva personalitat, quines dificultats i quins avantatges hi trobes, etc.

Eco i Narcís (1903), de John William Waterhouse.

» LITERATURA

1. La narrativa meravellosa

La **narrativa meravellosa** és aquella que crea un món de ficció en què les lleis naturals són alterades per forces màgiques.

ELEMENTS CARACTERÍSTICS DE LA NARRATIVA MERAVELLOSA

1. Presència d'**elements extraordinaris** (genis, fades, llànties, beuratges, etc.) capaços de causar tota mena de prodigis, encanteris i transformacions.
2. **Personificació d'animals i plantes**, els quals poden actuar com a col·laboradors del protagonista o bé com a opositors.
3. Descripció d'**indrets exòtics i paradisiacs**, com *el jardí de les delícies* o *l'illa Encantada*.

Des de l'antigor, la imaginació humana ha creat un **univers de ficció**, paral·lel al real, en què allò que és extraordinari i prodigiós es presenta com a natural. Tot això és possible gràcies a la **convenció literària** segons la qual emissor i receptor decideixen entrar junts en aquest món irreal i compartir-ne els efectes.

L'**origen** d'aquest subgènere literari, el trobem en la **literatura popular** tradicional, com els relats de *Les mil i una nits*, i en la **mitologia clàssica**.

La **literatura culta** no s'ha mantingut al marge d'aquest univers creatiu tan ric i amb tantes possibilitats. Són molts els autors, de totes les èpoques, que han escrit relats amb arguments màgics o prodigiosos: Guillem de Torroella (*La Faula*), Lewis Carroll (*Àlicia al país de les meravelles*), Antoine de Saint-Exupéry (*El petit príncep*), J. R. R. Tolkien (*El senyor dels anells*), Gabriel García Márquez (*Cien años de soledad*), Pere Calders (*Cròniques de la veritat oculta*), etc.

1.1. Les mil i una nits

Les mil i una nits és una obra extensa de l'època medieval que recull **contes orientals antics** de procedència diversa (índia, iraniana, egípcia, àrab, turca...) que s'havien transmès oralment durant segles. L'estructura del llibre se sosté sobre una **història marc** que té com a protagonistes el rei Xahriar i la donzella Xahrazad.

Els contes de *Les mil i una nits* s'encadenen gràcies a una **tècnica narrativa** molt eficaç: el personatge d'una història es converteix en narrador d'una altra, de manera que aquesta última quedarà inserida dins de la primera. Així, l'autor fa un **tramat d'històries** ben cohesionat gràcies a la **multiplicitat de narradors**.

Aladí i el geni de la llàntia meravellosa, miniatura d'un manuscrit de *Les mil i una nits* del segle XIX.

La història marc

Un dia el rei Xahriar va descobrir que la seva dona l'enganyava amb un altre home. Furiós, va fer tallar el cap de la seva dona, de les esclaves i dels esclaus. Des d'aleshores, cada cop que el rei Xahriar prenia una noia verge, la desflorava i, després, la feia matar. Passats tres anys, una donzella anomenada Xahrazad va aconseguir captivar el rei amb els seus relats meravellosos, gràcies als quals va conservar la vida: cada nit començava un conte i, a l'arribada de l'alba, el deixava en suspens fins a la nit següent.

La història dels tres germans

Duniazad demanà a la seva germana que expliqués la història del xec dels dos gossos llebrers.

—Amb molt de gust, si el rei m'ho permet... —respongué ella.

El rei l'encoratjà a fer-ho i Xahrazad va continuar amb aquestes paraules:

Aleshores s'acostà el xec que duia els dos gossos llebrers i va començar així:

—Senyor dels genis! Has de saber que jo soc el més petit de tres germans. Quan el nostre pare va morir, ens va deixar tres mil dinars. Amb aquests diners, ens en vam anar de viatge. Al cap d'un mes de navegar per la costa, vam arribar a una ciutat, on vam vendre el gènere que dúiem, i per cada dinar, en vam guanyar deu.

Però quan ja tornàvem cap al vaixell per embarcar-nos de nou, ens vam trobar prop de la riba una dona jove d'aspecte descurat que anava vestida amb una túnica esparracada. Sense com va ni com ve, m'agafà la mà, me la besà i, amb veu tremolosa, em demanà:

—Sisplau, caseu-vos amb mi i porteu-me al vostre país, no us en penedireu.

Déu va voler que em compadís d'ella i m'hi vaig avenir.

A mesura que anàvem navegant, me n'anava enamorant. Per aquest motiu, em vaig anar allunyant dels meus germans i ells van començar a sentir gelosia de mi. Tant va anar creixent aquesta rancúnia que fins i tot van parlar de matar-me. Així doncs, una nit, mentre dormia, guiats pel dimoni, em van agafar entre tots dos i em van llançar al mar. La meua dona, que ho va veure tot, es va estremir i es transformà en una geni. Immediatament es va submergir, em va agafar i em traslladà a una illa. No cal que us digui que jo, mentrestant, estava inconscient. Al matí, quan vaig recuperar els sentits, m'ho va explicar tot:

—Has de saber que jo soc una geni. Com que tu et vas casar amb mi malgrat el meu aspecte descurat, ara jo t'he salvat de morir ofegat. Però vull que sàpigues que estic molt enfadada amb els teus germans i que els penso matar.

—No cal que morin els meus germans —li vaig dir—. Escolta aquest proverbi: «Sigues tu el benefactor, que tornar bé per mal sempre és millor.» Al capdavant, són els meus germans.

Aleshores, d'una revolada, em va agafar i em traslladà pels aires fins al terrat de casa meua. Al vespre em vaig trobar dos gossos lligats. Quan em van veure, se'm van acostar ben a la vora, amb la mirada trista, per tal que els amoixés. La meua esposa no trigà a venir i em digué:

—Aquí tens els teus germans.

—Qui ho ha fet, això?

—Jo. He manat a la meua germana que els transformés, i en aquest estat es quedaran fins d'aquí a deu anys.

L'arribada de l'alba sorprengué Xahrazad i aleshores callà. Duniazad va dir llavors:

—És una història ben sorprenent!

—Aquesta no és res comparada amb la que us explicaré la nit que ve, si soc viva i sa majestat m'ho permet...

El rei pensà: «No la mataré pas ara com ara. Vull sentir què més explica, perquè és extraordinari tot el que conta.» I s'adormiren abraçats. En llevar-se, el rei se n'anà a la sala d'audiències, on va rebre el visir i els camarlencs. Va estar ocupat en les tasques del govern tot el dia i, un cop acabada la feina, se'n tornà cap a palau.

Les mil i una nits (text adaptat).

1.2. Guillem de Torroella

Guillem de Torroella és un escriptor de Mallorca del segle XIV que va escriure un conte meravellós conegut amb el títol de *La Faula*. El conte explica com el cavaller mallorquí Guillem va ser raptat per la fada Morgana i conduït a l'illa **Encantada** perquè la seva presència donés consol a Artús, el gran rei protagonista de les novel·les de Bretanya. Un papagai cridà l'atenció del cavaller i el conduí cap a una roca arrodonida, la qual resultà ser una balena que, immediatament, se l'emportà a l'illa Encantada, un **lloc paradisiac**.

L'illa Encantada

Em vaig trobar dins d'un jardí que tenia mil arbres plantats, tots de la mateixa mida i amb un aspecte semblant, i tot d'espècies estranyes. I tots havien crescut densos de la mateixa manera i, per art d'encantament, mostren ara els fruits i les flors, encara que l'estació no ho permetia. Els fruits eren ben madurs i les flors, d'una bellesa extrema, eren fresques i perfumades, entremig de les fulles verdes que cobrien els **tanys**. I tots els ocellets cantaven i **refilaven** amb veus melodioses, perquè l'ambient era alegre i els omplia el cor d'alegria natural. Tot el jardí era regat per un rierol d'aigua pura i **límpida** que rajava d'una font que **brollava** al mig del prat, en un indret molt ben pavimentat de marbre blanc, net i polit.

Al centre del jardí s'alçava un palau ric i meravellós: el temple que va fer Salomó, construït amb gran enginy i embellit de riqueses de tota mena, al seu costat no era res. Tinc la impressió que mai ningú no ha vist una obra tan bella ni tan agradable.

GUILLEM DE TORROELLA: *La Faula*.

VOCABULARI

tany *m.* Branca tendra que surt del tronc d'un arbre.

refilar *v.* Cantar fent sons diferents i ràpids com els rossinyols o els canaris.

límpid -a *adj.* Clar, transparent.

brollar *v.* Sortir aigua de terra.

1.3. Pere Calders

Pere Calders (1912-1994) és un dels **contistes** catalans més importants del segle xx, autor, entre d'altres, dels llibres *Cròniques de la veritat oculta* (recull de 31 contes) i *Invasió subtil i altres contes* (recull de 17 contes i 26 microcontes).

Els seus relats s'inscriuen dins un corrent literari anomenat *realisme màgic*, conreat principalment per escriptors italians (Massimo Bontempelli) i americans (Gabriel García Márquez). Aquest corrent pretén fer compatibles en una mateixa història **dos mons oposats**: l'un és el de la **realitat**, caracteritzada per la **monotonia** i la **submissió** dels personatges a un ordre social establert; l'altre és el de la **irrealitat màgica**, caracteritzada per la **irracionalitat** i la total **llibertat** de la imaginació. El contrast entre aquests dos mons sovint ens porta a situacions paradoxals, que fins i tot poden esdevenir absurdes.

La rebel·lió de les coses

Si s'hagués pogut investigar el fenomen des del seu origen, s'hauria vist que tot va començar amb una vaga dels panys i dels interruptors. Les portes no s'obrien o no es tancaven i ocasionaven problemes que prenién de seguida unes proporcions difícils de controlar. Els interruptors unes vegades deixaven encès un aparell i d'altres es negaven a posar-lo en marxa.

Els fets es produïen escalonadament, com si algú volgués regular malignament la situació. Les plomes estilogràfiques abocaven el contingut de tinta al simple contacte amb el paper o bé es buidaven a les butxaques, i els documents gairebé sortien de les carteres buscant **àvidament** la taca. Cada incident, ell tot sol, hauria ocasionat les diminutes tragèdies conegudes de tothom. Però, per acumulació, el dia de la revolta de les coses es convertí en una catàstrofe que amenaçava la supervivència humana.

Pels carrers, es veïen ciutadans asseguts a les voreres, amb la roba pengim-penjam perquè els botons, els cinturons i les tires elàstiques que subjectaven les peces al cos abandonaven les seves funcions i oferien carn rosada a l'escàndol públic. Les sabates es descordaven d'improvís i eren causa de caigudes; la proximitat del granit i del ciment exposava els cranis a topades de molta conseqüència. De tant en tant, algú sortia al balcó amb un posat d'**estupor** i les mans plenes de molles i d'engrenatges, perquè havia provat de donar corda a un rellotge o servir-se d'un electrodomèstic i la màquina se li havia desfet materialment als dits. Grups d'automobilistes vagaven amb el volant sota l'aixella i la mirada perduda, a peu, molt allunyats de la seguretat que dona anar motoritzat. Els encenedors i els llumins van fallar tots alhora, i els fumadors (que pretenien afrontar la crisi encenent un cigarret) semblaven ben indefensos.

La cosa curiosa era que el món natural no s'acabava pas. Al contrari: feia sol i vent suau de primavera, característiques pròpies d'una estació complidora. El mal funcionament era purament dels productes manufacturats, de coses de les quals l'home havia prescindit durant molts segles de la seva història i que havia anat inventant amb astúcia i paciència.

VOCABULARI

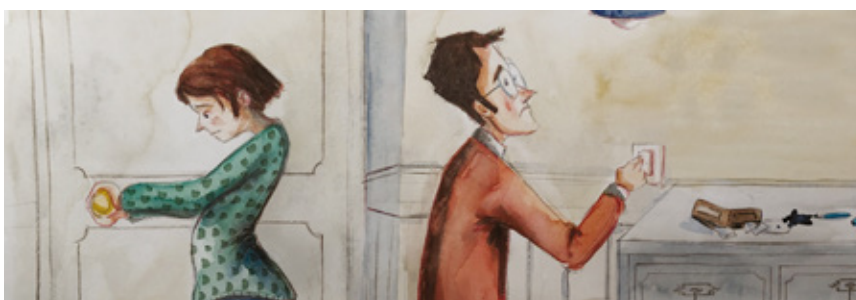
àvidament *adv.* Amb un desig incontrolat.

estupor *f.* Estupefacció, sorpresa.

Quan la gent va sentir que les cases cruixien (poc, la veritat), es va es-
 verar moltíssim. Tothom va sortir al carrer, just amb el que duia al damunt
 i, encara, aguantant-se la indumentària amb les mans per no ensenyar les
 estructures. Es van formar unes **corrues** enormes, multituds que empre-
 nien el camí de la muntanya guiades per l'instint del retorn a la naturalesa.
 Tres o quatre temes de conversa animaven la marxa. Les lamentacions ocu-
 paven el primer lloc, perquè queixar-se no vol un gran esforç, i després
 venien les preguntes d'actualitat, de **trepidant** interès públic. Aquella per-
 torbació era local o internacional? No podien saber-ho, ja que la plaga havia
 posat fora de servei les comunicacions de tota mena i, d'altra banda, des del
 dia abans no arribaven viatgers: els aeròdroms estaven deserts, les esta-
 cions buides, les carreteres sense vehicles.

La precipitada reincorporació a la naturalesa fou una **commoció**. L'é-
 ser humà ja no coneixia l'herba, no en distingia la bona de la dolenta i ja no
 podia pasturar amb garanties. Tampoc no era caçador (en general), ni bon
 buscador d'aigua; s'havia convertit en un ésser mal adaptat a la intempèrie
 i, sense farmàcies a prop, tot li feia cremor d'estómac i tot se li infectava. En
 poques setmanes va haver-hi moltes morts. «Ja se sap», deien els vius. «És
 la típica selecció natural: en moment de forta crisi, els dèbils desapareixen».

PERE CALDERS: *Invasió subtil i altres contes.*

VOCABULARI

corrua f. Multitud de persones, de
 vehicles, etc., que avancen els uns
 darrere els altres.

trepidant adj. Que es desenvolupa
 de forma ràpida i emocionant.

commoció f. Alteració violenta
 de l'estat d'ànim causada per la
 sorpresa d'un fet desagradable.

» ACTIVITATS

La narrativa meravellosa

18. Completa els enunciats amb aquestes expres-
 sions: *forces màgiques, món de ficció, lleis natu-
 rals, mitologia clàssica, literatura popular, l'època
 medieval, contes orientals antics, transmès oral-
 ment, màgic o fantàstic, el món de la realitat, fer
 compatibles.*

- a) La narrativa meravellosa és aquella que crea un
 ■ en què les ■ són alterades per ■.
- b) L'origen de la narrativa meravellosa, el trobem
 en la ■ tradicional i en la ■.
- c) *Les mil i una nits* és una obra extensa de ■ que
 recull ■ de procedència diversa que s'havien ■
 durant segles.

- d) El realisme màgic és un corrent literari que pre-
 tén ■ en una mateixa història ■ i el món ■.

Les mil i una nits

19. Digues si els enunciats següents són certs o
 falsos:

- a) *Les mil i una nits* és una obra extensa de l'època
 medieval que recull contes orientals que s'ha-
 vien transmès oralment durant segles.
- b) Els contes de *Les mil i una nits* apareixen aïllats,
 formant cadascun un capítol autònom.
- c) En els relats de *Les mil i una nits* hi apareixen
 diversos narradors que fan que uns contes s'in-
 sereixin dins d'uns altres.
- d) La donzella Xahrazad aconsegueix seduir el rei
 Xahriar gràcies als seus dots per explicar histò-
 ries meravelloses.

- e) Al final, el rei Xahriar es cansa de la donzella Xahrazad i decideix matar-la.
- f) Un geni és un ésser molt característic dels relats meravellosos o fantàstics que té poders màgics.

20. Llegeix «La història dels tres germans» i, després, contesta aquestes preguntes:

- a) En començar el relat, la donzella Xahrazad ens presenta un xec acompanyat de dos gossos llebrers. Quina importància tenen aquests dos gossos? Són una premonició del desenllaç de la història?
- b) Un cop la donzella Xahrazad ha presentat el protagonista del conte (el xec dels gossos), qui passa a ser el narrador del relat? A qui dirigeix la seva explicació?
- c) El viatge que emprenen els tres germans és símbol de fortuna o de desgràcia?
- d) La geni vol posar a prova el germà més jove per saber amb quin criteri valora o jutja les persones. De quina manera ho fa?
- e) Quin sentiment va experimentar el jove envers aquella noia que li demanava unir-se en matrimoni?
- f) Quins sentiments s'apoderen del cor dels dos germans grans quan observen que el seu germà petit és feliç amb aquella noia? Què decideixen fer?
- g) Quin personatge es manifesta venjatiu pel que han fet els dos germans grans? Quin es manifesta com a benefactor?
- h) Com aconsegueix la geni aconseguir alhora la seva voluntat (venjar-se) i la voluntat del seu marit (ser benefactor)?
- i) Creus que aquesta narració és un conte moral? Quines lliçons de conducta vol que aprenguin els lectors?

Guillem de Torroella

21. Digues quins són els deu elements de l'illa Encantada que apareixen descrits o esmentats en el fragment del conte meravellós *La Faula* de Guillem de Torroella.

Els deu elements de l'illa Encantada descrits o esmentats en el fragment del conte meravellós La Faula són el jardí, els arbres, ■.

22. Tria i copia l'opció més adequada en cada cas per definir l'espai de l'illa Encantada:

- selvàtic / cultivat
- habitat / solitari
- corrent / exòtic
- esplendorós / pobre
- paradisiac / infernal
- idealitzat / realista

23. En la descripció de l'illa Encantada, el narrador fa referència a tres sentits: el de la vista, el de l'olfacte i el de l'oïda. Cerca en el text tres percepcions sensorials, una de cada sentit:

El narrador contempla la bellesa del ■, olera el ■ i sent les ■ dels ocells.

Pere Calders

24. En el conte de Pere Calders es produeix la rebel·lió de molts objectes. D'acord amb el text, digues quina acció emprenen aquests objectes:

- a) Els panys i els interruptors fan ■, és a dir, els que estan tancats ■ i els que estan ■.
- b) Les plomes estilogràfiques ■ o es buiden ■.
- c) Les sabates ■.
- d) Els rellotges es desfan i en surten ■.
- e) Els encenedors i els llumins ■.

25. Explica en 10 o 12 ratlles com repercuteix en els éssers humans la rebel·lió de les coses:

La rebel·lió de les coses es converteix en una catàstrofe que amenaça ■.

Creació literària

26. Escriu amb l'ordinador un relat breu en què un objecte es rebel·li i deixi de fer la seva funció (per exemple, un mirall que deixi de reflectir les imatges). Explica quines són les conseqüències d'un fet d'aquestes característiques.

Lectura de clàssics

27. ✓ *Alícia al país de les meravelles* de Lewis Carroll i *El petit príncep* d'Antoine de Saint-Exupéry són dues de les obres universals més rellevants de la literatura meravellosa. En grups de tres o quatre alumnes, llegiu-les i feu-ne un treball (autor, època, obra...) per exposar-lo a la resta de la classe.

» TEXTOS FUNCIONALS

1. L'estructura del text. Escriure un text

Escriure un text és una tasca complexa i, per fer-ho bé, cal dominar unes habilitats que només s'adquireixen amb una **pràctica constant**. Per això diem que, d'escriure, mai no se'n sap prou.

LES TRES OPERACIONS BÀSIQUES DE L'ESCRITURA

PLANIFICAR	• A qui vull escriure? • Sobre què vull escriure? • Per a què vull escriure? • Com ho vull escriure?
REDACTAR	• Quina estructura ha de tenir el text? • Com organitzaré les idees en paràgrafs? • Quin registre i quin estil són els més adequats? • Quin vocabulari específic hauré d'utilitzar?
REVISAR	• El text diu exactament allò que volia comunicar? • L'estructura és coherent i clara? • La informació és entenedora i precisa? • Des del punt de vista normatiu, el text és correcte?

1.1. Planificar el text

La **planificació** és la primera tasca del procés d'escriptura. Planificar vol dir:

- Fer-nos conscients de la **situació comunicativa**: qui és l'emissor, qui és el receptor, quin és el canal de transmissió...
- Concretar quin és l'**objectiu** que perseguim: explicar, narrar, descriure, argumentar, instruir...
- Cercar la **informació necessària** en llibres, revistes, diaris, webs...
- Seleccionar les **idees bàsiques** que ens siguin útils per redactar el text i organitzar-les en apartats o capítols.

RECORDA

Per seguir les normes de presentació de treballs escrits:

- Has d'escriure **el nom i els cognoms** a l'angle superior dret del primer full.
- Has de deixar **marges i prou espai** entre línies per facilitar les anotacions del professor.
- Has de fer el **sagnat dels paràgrafs** (amb el tabulador o amb tres espais blancs).
- Has de **grapar els fulls** (no has de fer servir mai clips).

La planificació és un **projecte**, és a dir, és com el **plànol** d'una casa que ens serveix de guia en l'execució de l'obra. La planificació del text, doncs, ha de permetre a l'escriptor, abans de començar a redactar, fer-se una imatge global d'allò que es proposa. Fixa't en aquests dos exemples de planificació:

EXEMPLES DE PLANIFICACIÓ

PLANIFICACIÓ DEL TEXT 1	PLANIFICACIÓ DEL TEXT 2
• El meu text l'ha de llegir una persona adulta i ben formada; per tant, he d'utilitzar un registre elevat, he de ser molt precís en la informació i he d'utilitzar la terminologia específica amb correcció. • L'objectiu del text és transmetre la meua visió sobre la situació social i econòmica actual i defensar-la amb arguments lògics, opinions d'especialistes, dades, exemples, etc. Per tant, el text serà de tipus argumentatiu (article d'opinió). • La informació que utilitzaré provindrà de la lectura d'articles d'especialistes publicats en la premsa, informacions oficials de l'àmbit polític i econòmic, reportatges i entrevistes de mitjans audiovisuals, pàgines web i xarxes socials. • Les idees bàsiques que desenvoluparé en el text seran aquestes: a) la situació laboral; b) l'emigració de joves per trobar feina; c) la població que es troba per sota del llindar de la pobresa; d) la creació d'empreses; e) l'evolució de les exportacions, i f) les perspectives de futur.	• El meu text l'ha de llegir una persona molt jove i encara poc formada; per tant, he d'utilitzar un registre planer, he de ser molt clar en la informació i he d'aclarir el significat de la terminologia específica. • L'objectiu del text és explicar i fer entendre les estratègies racionals i emotives que utilitza la publicitat per aconseguir els seus objectius. Per tant, el text serà de tipus expositiu o explicatiu (text didàctic o acadèmic). • La informació que utilitzaré provindrà de llibres i revistes especialitzats en publicitat i màrqueting, articles de premsa, entrevistes a especialistes en mitjans audiovisuals, pàgines web i xarxes socials. • Les idees bàsiques que desenvoluparé en el text seran aquestes: a) els tipus d'anuncis; b) la imatge i els colors; c) l'eslògan i el logotip; d) el missatge; e) els recursos racionals i els recursos emotius; f) els recursos retòrics o estilístics; g) l'ús de la suggestió; h) els valors i els contravalors, i i) la provocació.

1.2. Redactar el text

La **redacció** del text consisteix a donar forma concreta al projecte que hem elaborat en la planificació. El resultat haurà de ser un text ben estructurat, coherent, precís i correcte.

Redactar un text vol dir escriure en el paper o amb l'ordinador un missatge concret. Un text ben redactat ha de tenir unes propietats determinades:

- a) Una **estructura** adequada: capítols, apartats...
- b) Una **organització** eficaç: distribució de les idees en paràgrafs.
- c) Una **coherència** clara: informació ajustada i progressió lògica de les idees.
- d) Una **cohesió** marcada: les oracions del text han d'estar ben connectades per mitjà de diversos lligams lèxics i gramaticals.
- e) Un **llenguatge** entenedor i precís: oracions ben construïdes i lèxic específic ben utilitzat.
- f) Un **ús correcte** de la llengua: compliment de les normes gramaticals i ortogràfiques.

L'estructura del text

Cada text ha de presentar una estructura determinada en funció de l'objectiu i d'acord amb les característiques pròpies de cada tipus de text: narratiu, descriptiu, explicatiu, argumentatiu, instructiu, predictiu o literari.

Com a regla general, podem establir que els textos i els treballs s'estructuren en tres apartats bàsics:

1. La introducció o presentació
2. El cos o desenvolupament
3. La conclusió o desenllaç

ESTRUCTURES BÀSIQUES TIPIFICADES

TEXT EXPLICATIU	EXEMPLE
Introducció — (presentació del tema) Desenvolupament — (exposició: fenòmens, causes, conseqüències...) Conclusions o síntesi	Les marees Tots hem sentit a parlar de les marees. Però què són les marees? Què les causa? Les marees són els moviments d'ascens (marea alta) i descens (marea baixa) del nivell del mar produïts per les forces d'atracció gravitatòria de la Lluna i el Sol. Entre una marea alta (plenamar) i una marea baixa (baixamar) transcorre un període aproximat de sis hores i quart. La diferència de nivell entre la marea alta i la marea baixa s'anomena amplitud de marea. Quan les forces de la Lluna i el Sol se sumen (en lluna plena i lluna nova), es produeix la marea viva, durant la qual l'amplitud és màxima. Quan les dues forces s'anul·len parcialment (en lluna en quart creixent i en quart minvant) es produeix la marea morta, durant la qual l'amplitud és mínima. Hi ha altres factors que també intervenen en les marees: la pressió atmosfèrica, els corrents marítims i dels vents, etc. Tot i així, la gran protagonista d'aquest fenomen és l'atracció de la Lluna.
TEXT NARRATIU	EXEMPLE
Plantejament — (protagonista i situació inicial) Nus — (evolució de la història) Desenllaç — (resolució final)	El pont del diable Explica la llegenda que una vella passava cada tarda pel pont de Martorell per portar aigua d'una font que hi havia a l'altra banda del riu Llobregat. Un dia el riu es va desbordar i s'endugué el pont, i la pobra vella es va quedar sense el seu habitual passeig i sense aigua. Aquella nit el diable es va aparèixer a la vella i li va proposar reconstruir el pont amb la condició d'emportar-se el cos i l'ànima del primer que hi passés. La vella va acceptar el tracte, i el diable va començar a treballar fort per acabar el pont abans que sortís el sol. L'endemà, quan la vella anava a buscar aigua, el pont ja estava acabat. Però la dona, abans de passar, va deixar anar un gat perquè passés davant d'ella. Així el diable es va emportar el gat, en cos i ànima, i va deixar tranquil·la la vella, que va continuar com cada dia anant a la font, feliç per haver tornat el pont a la població. Des de llavors al pont se'l coneix com «el pont del diable».

ESTRUCTURES BÀSIQUES TIPIFICADES

TEXT ARGUMENTATIU	EXEMPLE
Introducció del tema	L'anglès i el doblatge És sabut de tothom que als catalans ens costa Déu i ajuda aprendre anglès, i que, per altra banda, hi dediquem hores i més hores.
Tesi (opinió o punt de vista)	Jo crec que, si els cinemes i les televisions deixessin de doblar les pel·lícules, a tots ens seria més fàcil aquest aprenentatge. El doblatge de les pel·lícules el va decretar obligatori el règim franquista l'any 1941 amb un doble objectiu: per una banda, imposar la llengua castellana en tot l'àmbit audiovisual i, per una altra, controlar els diàlegs per mitjà de la censura.
Fets i arguments	Han passat més de setanta anys del decret franquista, ens hem integrat a la Unió Europea i, tanmateix, el doblatge es manté com una tradició profundament arrelada. Això ens distancia de la població de molts altres països europeus on el doblatge no existeix.
Conclusions o síntesi	Pel nostre bé, hauríem de posar fi a aquesta tradició i acostumar-nos a veure totes les pel·lícules en versió original.

L'organització de les idees

El **paràgraf** és la unitat bàsica per organitzar els escrits i per donar-los coherència: l'escriptor que distribueix la informació en paràgrafs s'obliga a **triar i ordenar les idees** de manera coherent i, per tant, facilita la lectura i la comprensió del text al lector.

CONSELLS PER ORGANITZAR ELS PARÀGRAFS

- No facis paràgrafs excessivament llargs (superiors a 15 ratlles) ni excessivament curts (inferiors a tres ratlles).
- Procura que la llargada dels paràgrafs sigui equilibrada (extensió semblant).
- Fes que els paràgrafs formin una unitat visual clara (fent el sagnat o deixant una ratlla en blanc entre l'un i l'altre).
- Comprova que cada paràgraf forma una unitat significativa (intenta reduir la informació a un títol que en sintetitzi la idea central).

Fixa't en la representació d'aquests textos i en la valoració que en fem a continuació:

a)

b)

c)

d)

- a) El text A té un sol paràgraf: és un paràgraf llarg i atapeït. L'autor no ha fet cap esforç per organitzar les idees. Hauria de fragmentar el text en tres o quatre paràgrafs per facilitar-ne la lectura i la comprensió.
- b) El text B consta de quatre paràgrafs força equilibrats (entre tres i sis ratlles). L'autor ens deixa veure clarament que hi desenvolupa quatre idees o quatre aspectes d'un tema. Ens fa la impressió que ha organitzat bé les idees.
- c) El text C consta de nou paràgrafs molt curts (no n'hi ha cap que arribi a les tres ratlles). Tenim la impressió que ens trobem davant d'una llista d'oracions molt poc cohesionades. L'autor hauria d'organitzar les oracions a l'entorn de tres o quatre idees bàsiques, que constituïrien els paràgrafs del text.
- d) El text D té tres paràgrafs: dos de llargs i un de molt curt. Hi ha un desequilibri massa gran en la llargada dels paràgrafs. A més a més, no s'ha fet el sagnat. L'autor hauria de replantejar-se l'organització de les idees per fer els paràgrafs més equilibrats i fer el sagnat correctament.

La coherència

Diem que un text té **coherència** si presenta una **informació ajustada** (diu tot el que cal: no hi falta res del que és essencial i no s'entreté en qüestions irrelevantes) i ho fa de manera **ordenada i clara**. Perquè el contingut d'un text tingui coherència, ha de complir aquestes regles:

REGLES DE COHERÈNCIA	
REGLA DE PROGRESSIÓ	La informació del text ha d'anar avançant de manera lògica i entenedora d'acord amb les exigències del tema i del tipus de text.
REGLA DE NO-CONTRADICCIÓ	Les diverses idees exposades en el text han de ser compatibles: no podem afirmar una cosa i alhora negar-la.
REGLA DE RELACIÓ	Totes les informacions del text han de tenir relació amb el tema general de què tracta.

Fixa't en els textos següents i en la valoració que en fem a continuació:

A *A la casa* és una pel·lícula molt interessant. L'argument és la història d'un alumne que cada dia escriu una redacció per al professor de literatura. **L'alumne s'imposa com a obligació agafar cada dia l'ordinador i posar-se a escriure, imprimir la redacció i lliurar-la al professor. El professor llegeix amb atenció i curiositat totes les redaccions de l'alumne.** Però arriba un dia que el professor demana a l'alumne que deixi d'escriure **perquè hi ha alguna cosa que no li agrada.**

B *A la casa* és una pel·lícula **molt interessant**. L'argument és la història d'un alumne que cada dia escriu una redacció per al professor de literatura inspirant-se en la família d'un company que l'ajuda a resoldre els problemes de matemàtiques. **El director de la pel·lícula és François Ozon.** El professor se sent atret per la història que l'alumne va desgranant capítol per capítol. **La pel·lícula és més aviat lenta i molt avorrida.** Al final, l'alumne deixarà d'escriure.

C *A la casa* és una pel·lícula molt interessant. L'argument és la història d'un alumne que cada dia escriu una redacció per al professor de literatura inspirant-se en la família d'un company. El professor se sent atret per la història que l'alumne va desgranant capítol per capítol. Però, a mesura que avança, se sent incòmode llegint la descripció detallada de situacions íntimes de la família; situacions que no aconsegueix saber si són fruit de la imaginació o de la indiscreció de l'alumne. La incomoditat del professor creix fins al punt que es veurà obligat a demanar-li que deixi d'escriure.

- a) En el text A podem observar que la progressió temàtica avança amb dificultats: per una banda, les oracions 3 i 4, que hem destacat en verd, no fan res més que repetir idees ja incloses en l'oració 2; per l'altra, l'última oració no aconsegueix explicar prou bé la causa de la decisió que pren el professor (destacada en blau).
- b) En el text B podem observar que no se segueix la regla de relació, ja que, enmig de l'explicació de l'argument, hi trobem una oració que ens diu qui és el director i una altra que ens diu que la pel·lícula és lenta i avorrida (idees que no formen part de l'argument, destacades en color verd). Per altra banda, el missatge de la primera oració i el de la penúltima (fragments destacats en blau) semblen una mica contradictoris.
- c) El text C és el més coherent de tots tres: després de la valoració inicial («molt interessant»), l'autor ens explica l'argument de la pel·lícula de manera ajustada i entenedora.

A la casa (*Dans la maison*) és una pel·lícula francesa dirigida per François Ozon i estrenada l'any 2012, basada en l'obra de teatre *El noi de l'última fila* de Juan Mayorga.

1.3. Revisar el text

La **revisió** del text és el control de qualitat d'allò que estem elaborant. D'una banda, cal revisar el que anem escrivint oració per oració, paràgraf per paràgraf, apartat per apartat... durant el mateix **procés de redacció**. L'objectiu és buscar en cada circumstància la forma més adequada i comprovar que tot lliga. De l'altra, cal fer una **revisió final** per comprovar que hem aconseguit l'objectiu de comunicar les nostres idees amb precisió, ordre i claredat i per corregir els possibles errors lèxics, gramaticals i ortogràfics.

» ACTIVITATS

Planificar el text

28. En Marc ha d'escriure diversos textos. Relaciona cada tipus de text que hi ha a continuació amb l'objectiu principal que perseguirà: *un poema, un conte, una notícia, un treball de Socials, una carta al director, un anunci publicitari, una recepta de cuina, un diari personal*.

- Narrar una història de ficció.
- Opinar públicament i argumentar.
- Instruir o ensenyar a fer un producte.
- Explicar coneixements adquirits.
- Informar d'un fet o d'un esdeveniment.
- Crear versos amb recursos retòrics i mètrics.
- Reflexionar sobre un mateix i deixar-ne constància.
- Persuadir el públic o induir-lo a consumir un producte determinat.

29. La Marta ha visitat el Museu Picasso i la professora d'Arts plàstiques li ha encarregat un article explicatiu i, alhora, valoratiu de la visita. Ajuda-la a planificar el text a partir d'aquestes preguntes:

- A qui anirà dirigit el text?**
 - A la professora?
 - Als companys de classe?
 - Als lectors d'un blog o d'una revista?
 - A uns lectors totalment desconeguts o indeterminats?
 - ...
- Quins seran els aspectes que voldrà destacar de la visita?**
 - La biografia del pintor?
 - La història del museu?
 - L'exposició en conjunt?
 - Una sala en concret?
 - Unes obres en particular?
 - ...
- Quin serà l'objectiu principal de l'article?**
 - Descriure el conjunt de la visita?
 - Explicar l'estil del pintor?
 - Valorar i opinar sobre el conjunt de l'obra del pintor?
 - Valorar i opinar sobre uns quadres concrets?
 - ...

L'estructura dels textos explicatius

30. Els textos explicatius solen començar amb un paràgraf introductori que serveix per presentar el tema i captar l'atenció del lector. Redacta el primer paràgraf de dos textos titulats «L'alimentació saludable» i «L'adolescència». Fixa't en el model:

Les marees

Tots hem sentit a parlar de les marees. Però què són les marees? Què les causa?

31. La part central dels textos explicatius és el desenvolupament. Per redactar bé aquest apartat, convé fer prèviament un esquema amb les idees o els aspectes fonamentals de què tractarem. Descriu aquests títols i escriu l'esquema del desenvolupament dels dos textos de l'activitat anterior:

Els canvis físics i psicològics • La varietat en l'alimentació de cada dia • El desenvolupament intel·lectual i emocional • La distribució diària: els àpats • La tria d'aliments i la preparació

- Els canvis en les relacions interpersonals
- La cultura juvenil • Exemples de racions suficients i equilibrades

32. Els textos explicatius acaben amb les conclusions o amb una síntesi (resum que destaca les idees clau). Copia l'opció més adequada per redactar l'últim paràgraf de cadascun dels textos:

L'alimentació saludable (conclusions o síntesi)	L'adolescència (conclusions o síntesi)
a) Llista dels aliments que han d'aparèixer en la dieta diària. b) Consells finals i beneficis d'una alimentació saludable. c) Desigualtats alimentàries entre les diferents zones geogràfiques del planeta.	a) Les etapes de la vida de les persones. b) Els canvis fisiològics, socials i emocionals dels adolescents. c) L'adolescència com a etapa de grans transformacions i d'evolució cap a la maduresa.

33. Redacta el paràgraf final del text «L'alimentació saludable» o del text «L'adolescència».

L'estructura dels textos narratius

34. Els textos narratius comencen amb una part que s'anomena *plantejament* (presentació del protagonista i situació inicial). Segueix el model i redacta el paràgraf inicial d'un conte de por.

Conte de ciència-ficció (model)

En Joan vivia en una casa als afores del poble. Cada dia, quan acabava els deures, treia el gos a passejar pel passeig Fluvial. Res no li feia sospitar que aquella nit podia ser diferent. El Roc, el seu gos, corria marge amunt, marge avall com si seguís el rastre d'una llebre poc prudent. De sobte, un raig de llum i un grinyol... En Joan es va fregar els ulls per suavitzar la coïssor. Després va recórrer amb la mirada cadascun dels punts visibles en la intensa foscor: el gos, enlloc.

35. La part central dels textos narratius s'anomena *nus* (evolució de la història). Indica quin dels textos següents resumeix el nus de la història:

a) La mare de l'Iu havia ingressat a l'UCI a les tres de la matinada en estat greu: es debatia entre la vida i la mort. L'accident s'havia produït a mitjanit en un dels revolts més perillosos.

L'Iu, amb llàgrimes als ulls, s'agafava fort a la mà del pare mentre escoltava les paraules del metge: «De moment, no podem assegurar res.»

Van passar els dies i l'Iu va tornar a l'escola. Però en el seu pensament només hi havia la imatge de la mare immòbil, amb la pell blanca, com morta.

b) Aquell dia l'Iu feia vuit anys. S'havia despertat de matinada ple d'il·lusió pensant en els regals, els petons i les abraçades que rebria. Per a ell, era un dia molt especial.

Es va llevar i se'n va anar directe al llit dels pares per compartir amb ells l'alegria que sentia. Però no hi va trobar ningú. Va recórrer tota la casa. Ningú enlloc. Encara sort que l'Iu se sabia de memòria el telèfon del pare.

36. La part final dels textos narratius s'anomena *desenllaç* (resolució final). Escriu un desenllaç per a la història de l'activitat anterior.

L'estructura dels textos argumentatius

37. Els textos argumentatius acostumen a començar amb la introducció del tema. Fixa't en el model i redacta el primer paràgraf de dos textos titulats «Les festes juvenils» i «Les xarxes socials».

L'anglès i el doblatge

És sabut de tothom que als catalans ens costa Déu i ajuda aprendre anglès i que, per altra banda, hi dediquem hores i més hores.

38. La part central dels textos argumentatius consta de la tesi (opinió o punt de vista) i de l'argumentació (fets i raons en què fonamentem el nostre criteri). Defensa amb arguments aquestes opinions (tant si hi estàs d'acord com si no):

- a) Els joves han de poder organitzar lliurement les seves festes perquè ■.
- b) Les festes dels joves han d'estar controlades pels pares o per adults perquè ■.
- c) Les xarxes socials són molt positives perquè ■.
- d) Les xarxes socials tenen molts riscos perquè ■.

39. Els arguments poden ser de diferents tipus segons en què es basin. Digues a quin d'aquests tipus correspon cada un dels arguments subratllats: *argument de causa o d'efecte*, *argument d'autoritat*, *argument pragmàtic o d'utilitat*, *argument sentimental*, *argument de preferència personal*.

- a) Si vas a la muntanya, és bo portar un mòbil perquè, en cas d'accident, pots demanar ajuda.
- b) Ens hem de posar el cinturó de seguretat perquè el codi de circulació així ho estableix.
- c) Li hem de fer un regal per donar-li les gràcies.
- d) A mi m'agrada més el futbol que el bàsquet: m'ho passo molt més bé.
- e) No és bo beure refrescos que contenen cafeïna a la nit perquè pot produir insomni.

40. Les conclusions dels textos argumentatius solen tenir un estil didàctic semblant al dels consells o al dels contes morals. Llegeix el text model:

Tesi: Les pel·lícules no s'han de doblar

Pel nostre bé, hauríem de posar fi a aquesta tradició i acostumar-nos a veure les pel·lícules en versió original.

A continuació, redacta el paràgraf final d'aquests textos tenint en compte la tesi i el model anterior:

- a) Tesi: Els joves hem de poder fer les nostres festes.
- b) Tesi: Les xarxes socials tenen riscos.

41. Busca a internet dues imatges d'anuncis de roba en què apareguin homes i dones i escriu un text argumentatiu breu valorant aquestes imatges. Pots començar de la manera següent:

Sovint la publicitat tracta de manera diferent la imatge dels homes i la de les dones. En aquests anuncis, per exemple, veiem ■.

La coherència

42. Llegeix aquestes valoracions i digues en quina hi ha una contradicció, en quina no hi ha progressió temàtica i en quina es barregen idees diverses:

- a) L'argument de la novel·la és interessant i la lectura es fa molt amena. Podríem dir que és un llibre que el lector llegeix amb molt d'interès perquè se li fa molt amè.
- b) L'argument de la novel·la és molt intrigant i manté el lector en suspens com correspon a una novel·la de terror. El desenllaç no m'ha agradat gaire perquè ja me l'esperava: tot és molt previsible.
- c) L'argument de la novel·la és simple i molt tòpic. L'autor la va escriure fa trenta anys, quan era molt jove, i no us la recomano: no desperta l'interès del lector.

43. Agrupa les oracions d'aquest text explicatiu en quatre paràgrafs. Digues on comença i on acaba cada paràgraf i escriu un títol per a cada un que n'expressi la idea clau.

La Lluna és l'únic satèl·lit natural de la Terra i l'únic cos del sistema solar que podem observar amb detall a ull nu o amb instruments senzills. Té una forma sensiblement esfèrica, amb un diàmetre de 3.473 km i una massa igual a 1/81 de la massa de la Terra. La Lluna té un moviment de translació al voltant de la Terra i triga uns 28 dies a fer una volta completa. Aquest moviment fa que l'aspecte de la Lluna canviï cada dia i origini les quatre fases

de la Lluna: lluna creixent, lluna plena, lluna minvant i lluna nova. La Lluna no té atmosfera ni aigua; per això la seva superfície no es deteriora amb el temps, si no és per l'impacte ocasional d'algun meteorit. La Lluna es considera fossilitzada. El 20 de juliol de 1969, Neil Armstrong es va convertir en el primer home que trepitjava la Lluna, gràcies a la missió Apollo 11 dels Estats Units. Des d'aleshores, els projectes lunars han recollit prop de 400 kg de mostres que els científics analitzen.

44. Redacta de nou aquests textos corregint els detalls que s'indiquen:

- a) Fes oracions més breus.

Mart, anomenat de vegades el planeta vermell o roig, és el quart planeta del sistema solar i aquest astre forma part dels denominats planetes tel·lúrics (de naturalesa rocosa, com la Terra) i aquest planeta té dos satèl·lits naturals o llunes, Fobos i Deimos, de mida molt petita i forma irregular.

- b) Evita l'incís excessivament llarg fent dues oracions independents.

La dieta mediterrània tradicional —consum abundant d'aliments vegetals, com verdures, llegums, fruita, fruita seca i cereals; ús de l'oli d'oliva com a principal font de greix, tant per cuinar com per amanir; consum moderat de productes animals i de lactis i, en canvi, consum més elevat de peix, i un consum moderat de vi en els àpats— és una valuosa herència cultural que, a partir de la simplicitat i la varietat, ha donat lloc a una combinació equilibrada i completa d'aliments, gens renyida amb el plaer gastronòmic.

- c) Fes que el text sigui més concret i utilitza paraules més precises com *activitat*, *reglament*, etc.

L'esport és una cosa competitiva que es fa seguint una llei estricta. L'objectiu pot ser aconseguir la victòria, millorar el cos, ser el primer o esbargir-se. Els esports es poden agrupar en esports d'un de sol i esports de grup.

» GRAMÀTICA

Les propietats de l'oració. El subjecte i el predicat

FITXA 1 » LES PROPIETATS DE L'ORACIÓ

SIGNIFICAT. Una oració és una **unitat** de comunicació amb **sentit complet**. Generalment, aquest sentit es construeix fent referència a un **element** determinat (persona, animal, cosa o idea) i assignant-li, tot seguit, una **acció**, un **procés**, un **estat** o una **característica**:

En Nicolau *es capbussava entre les ones.* Els seus pares *es desesperaven.* Les pedres *eren de color verd.*

PROSÒDIA. Una oració constitueix una **unitat d'entonació**, és a dir, una unitat marcada per una **corba d'entonació única**, sense interrupcions. La corba d'entonació varia en funció de la modalitat de l'oració:

En Nicolau enyorava el mar.
modalitat declarativa

En Nicolau, enyorava el mar?
modalitat interrogativa

ESTRUCTURA. L'oració típica té **dos constituents**: un **sintagma nominal** que fa la funció de **subjecte** (SN subjecte) i un **sintagma verbal** que fa la funció de **predicat** (SV predicat). Aquests sintagmes estan units per la relació de **concordança** de persona i nombre que s'estableix entre el subjecte i el verb:

*El mero i el llobarro **el van acompanyar** mar endins.*

SN subjecte SV predicat

concordança: 3a persona plural

PER SABER-NE MÉS

La **sintaxi** estudia com es combinen i s'ordenen les paraules per formar **oracions**.

L'**anàlisi sintàctica** es fixa principalment en els agrupaments de paraules en **sintagmes** (sintagma nominal, sintagma verbal, sintagma adjectival, etc.) i en la **funció** que exerceix cadascun d'aquests sintagmes dins l'oració (subjecte, predicat, complement directe, atribut, etc.).

- Per parelles, cada alumne escriu oracions formades per un SN i un SV. Després, per torns, un alumne assenyala un sintagma i l'altre ha d'indicar si fa la funció de subjecte o de predicat.

1.1. Analitza aquestes oracions seguint el model:

*Les fulles verdes **ja cobreixen** els tanys dels arbres.*

SN subjecte SV predicat

concordança: 3a persona plural

- Els arbres de fulla caduca borronen tímidament.
- La primavera ho enjoveneix tot.
- El vent i les pluges trenquen l'estabilitat hivernal.
- El sol primaveral escalfa els camps sembrats.

- Les orenetes renoven els seus nius de fang.
- El moviment esvalotat dels ocells presagia un canvi de temps.

1.2. Completa la definició d'*oració* amb aquestes paraules: *subjecte, predicat, concordança, entonació, sentit, nombre, persona, SN i SV.*

Una oració és una unitat de ■ i d'■ que consta d'un ■ que fa de ■ i un ■ que fa de ■ units per la relació de ■ de ■ i ■.

FITXA 2 » EL SUBJECTE

CONCORDANÇA. El subjecte de l'oració és el **sintagma nominal** que **concorda** en **persona** i **nombre** amb el verb. Per tant, el subjecte i el verb han de tenir forçosament la mateixa persona i el mateix nombre:

Els seus companys d'immersió ja l'esperaven de bon matí.

3a persona del plural

3a persona del plural

La seva companya d'immersió ja l'esperava de bon matí.

3a persona del singular

3a persona del singular

Nosaltres

ja l'esperàvem de bon matí.

1a persona del plural

1a persona del plural

POSICIÓ. En les oracions **declaratives**, el subjecte pot aparèixer **davant** del **verb**. Tanmateix, per raons expressives, és possible desplaçar el subjecte **darrere** del **verb**:

Els dits li van quedar ben arrugats.

Subjecte

Li van quedar els dits ben arrugats.

Subjecte

En les oracions **interrogatives** i **exclamatives**, el subjecte sol aparèixer **desplaçat** a la **perifèria** de l'oració, generalment separat per una coma:

Per què estava tan trist, en Nicolau?

Subjecte

Si que era perillós, aquell xuclador!

Subjecte

En Nicolau, per què estava tan trist?

Subjecte

Aquell xuclador, si que era perillós!

Subjecte

Si el subjecte és un sintagma nominal **sense determinar** o solament **quantificat**, en alguns casos és possible la pronominalització per **en**:

Han aparegut formigues pertot arreu. → N'han aparegut pertot arreu.

Falten cadires.

→ —Quantes en falten?

—En falten cinc.

Quan la forma verbal o el context ho permeten, el subjecte pot ser sobreentès. Aleshores s'anomena **subjecte el·líptic**:

Cada dia baixàvem a la platja.

La terminació verbal ens indica que el subjecte correspon a la 1a persona del plural, és a dir, **nosaltres**. Com que no és explícit, diem que es tracta d'un subjecte el·líptic.

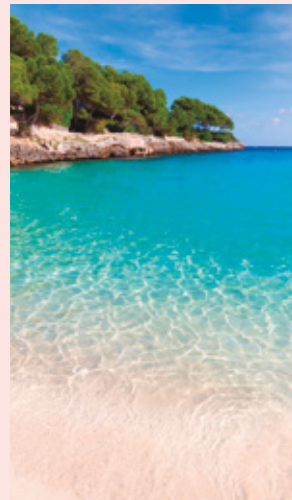
(En Nicolau estava trist.) Enyorava el mar.

Pel context (oració entre parèntesis), sabem que el subjecte del verb *enyorava* és **en Nicolau**. En aquesta oració també és un subjecte el·líptic.

De vegades el subjecte el·líptic pot ser **indefinit** o **desconegut**:

Truquen a la porta.

Han ocupat el pis de dalt.

Hi ha oracions que no tenen subjecte: es tracta de les **oracions impersonals** que expressen **situacions meteorològiques** (*plou, neva, llampega, clareja, fa vent, fa fred*) o que estan formades amb el verb ***haver-hi*** (*aquí hi ha molts tresors amagats*).

També es consideren oracions impersonals les **construccions** amb el **pronomen *es*** que tenen un **subjecte indefinit**, com, per exemple, *ara es dorm poc i es corre massa*.

- Digues com ho faries per saber quin dels dos sintagmes subratllats concorda amb el verb en l'oració següent:
Els pescadors temien les tempestes.

2.1. Digues quina és la persona gramatical (*jo, tu, nosaltres, vosaltres*) que fa de subjecte de cada forma verbal destacada en les oracions que hi ha a continuació:

- a) Tanta aigua, tanta aigua! Si no *surts*, et *convertiràs* en un peix!
- b) *Estic* somiant? *Tinc* les cames convertides en una immensa cua de peix amb escates de color plata. No *puc aixecar-me*.
- c) No *patiu* per mi. *Aneu-vos-en* tranquils!
- d) No *sabem* si encara és viu. Qui sap si algun dia el *podrem* tornar a veure.

2.2. Digues quines de les oracions que hi ha a continuació són impersonals, quines tenen el subjecte el·líptic i quines tenen el subjecte representat pel pronom *en*:

- a) Pel juny, a les sis ja clareja.
- b) Aquest mes d'abril n'han arribat milers i milers, d'orenetes.
- c) Cada primavera renoven els seus nius de fang.
- d) En aquest niu n'han nascut tres, de pollets.
- e) Al setembre retornaran cap a Àfrica.
- f) Al maig no es fa fosc ben bé fins a les nou del vespre.

FITXA 3 » EL PREDICAT

El **predicat** és la part de l'oració que s'organitza al voltant d'un **verb conjugat** i s'encarrega de dir alguna cosa del subjecte.

Els **esdeveniments bàsics** que pot expressar un predicat giren a l'entorn de set àmbits, que es poden representar per set verbs:

ESDEVENIMENTS BÀSICS D'UN PREDICAT

VERB	EXEMPLE
Fer	<i>La Rosa escriu un poema.</i>
Posseir	<i>L'Abel té un mòbil nou.</i>
Transferir	<i>La Isabel m'ha regalat una novel·la policíaca.</i>
Moure	<i>Els meus cosins han anat a Tailàndia.</i>
Experimentar	<i>M'agrada la música.</i>
Ocórrer	<i>Avui fa molt de vent.</i>
Ser	<i>Aquestes noies són tailandeses.</i>

El **verb** acostuma a ser l'encarregat d'expressar la predicació i ho pot fer sol (*nedava*) o acompanyat de complements (*enyorava el mar*). En els dos casos parlem de **predicat verbal**.

Tanmateix, en les oracions amb verbs **copulatiu** (verbs de significat molt feble com *ser*, *estar* o *semblar*), la predicació recau principalment en l'**atribut** (que és la propietat que s'atribueix al subjecte). Aleshores, parlem de **predicat no verbal**.

PREDICAT VERBAL	PREDICAT NO VERBAL
- El predicat verbal expressa una acció o un procés del subjecte mitjançant un verb predicatiu (<i>caminar</i>, <i>créixer</i>, <i>enyorar</i>). - El verb predicatiu constitueix la part essencial de la predicació verbal.	- El predicat no verbal atribueix una característica al subjecte mitjançant un verb copulatiu (<i>ser</i>, <i>estar</i> o <i>semblar</i>) i un atribut. - L'atribut constitueix la part essencial de la predicació no verbal.
<i>El noi enyorava el mar.</i> Predicat verbal	<i>El noi estava molt trist.</i> Predicat no verbal

PER SABER-NE MÉS

Els verbs són paraules que **requereixen** certs elements per poder ser efectius en una oració. Aquests elements requerits pel verb s'anomenen **arguments del verb**.

*El pare **va regalar** unes aletes a en Nicolau.*

*A en Nicolau **li agradaven** els peixos.*

- a) El verb *regalar* requereix un **agent** (la persona que regala, *el pare*), un **pacient** (la cosa regalada, *unes aletes*) i un **destinatari** (la persona a qui va destinat el regal, *a en Nicolau*).
- b) El verb *agradar* requereix un **tema** (allò que agrada, *els peixos*) i un **experimentador** (la persona a qui agrada, *a en Nicolau*).
- Per parelles, identifiqueu els elements requerits per cada verb i indiqueu quins tipus d'arguments són (agent, destinatari, pacient, tema, experimentador):

a) *En Bernat dedica unes paraules als seus avis.*

b) *A la Mariona no li interessen gaire els esports.*

3.1. Identifica el predicat d'aquestes oracions i encercla'n l'element essencial. Després, digues si és verbal o no verbal. Per exemple:

Els xàfecs primaverals són intensos i inesperats.

Predicat no verbal

- a) La curiositat del peix Nicolau era insaciable.
- b) Un núvol de gambes fugia cap a la foscor de la mar.
- c) Aquella gruta era profunda i perillosa.
- d) Cada dia aguantava més hores sota l'aigua.
- e) Els tripulants del vaixell el van avisar del perill.
- f) Avui la mar sembla encalmada.

3.2. Fixa't en els sintagmes destacats i relaciona cadascun amb el paper argumental corresponent:

- a) Van atropellar un gat.
- b) Un vigilant ens controlava.
- c) Viuen a Londres.
- d) Vam parlar del canvi climàtic.
- e) Al cuiner no li va agradar.
- f) Talla-ho amb el ganivet.
- g) Això ve d'Amèrica.
- h) Ho he regalat a un amic.
- Agent (qui fa l'acció)
 - Pacient (qui pateix l'acció)
 - Tema (contingut o matèria)
 - Experimentador (qui ho prova o tasta)
 - Destinatari (qui ho rep)
 - Localització (on es troba)
 - Instrument (allò que s'utilitza)
 - Origen (d'on procedeix)

» ACTIVITATS

Les propietats de l'oració

45. Digues quina oració predica una acció del subjecte, quina un procés, quina un esdeveniment, quina un estat i quina una característica:

- a) L'àrbitre del partit *amonestà* els jugadors violents.
- b) El pont romànic és molt *estret*.
- c) Els pollancres *creixen* més de pressa que els roures.
- d) Els Jocs Olímpics de Barcelona es *van celebrar* l'any 1992.
- e) El gat *dorm* a la vora del foc.

46. Analitza les oracions de l'activitat anterior seguint aquest model:

L'àrbitre del partit **amonestà** els jugadors violents.

SN	subjecte	SV	predicat
1	lele	se	moare
2	lele	se	moare
3	lele	se	moare
4	lele	se	moare
5	lele	se	moare
6	lele	se	moare
7	lele	se	moare
8	lele	se	moare
9	lele	se	moare
10	lele	se	moare
11	lele	se	moare
12	lele	se	moare
13	lele	se	moare
14	lele	se	moare
15	lele	se	moare
16	lele	se	moare
17	lele	se	moare
18	lele	se	moare
19	lele	se	moare
20	lele	se	moare
21	lele	se	moare
22	lele	se	moare
23	lele	se	moare
24	lele	se	moare
25	lele	se	moare
26	lele	se	moare
27	lele	se	moare
28	lele	se	moare
29	lele	se	moare
30	lele	se	moare
31	lele	se	moare
32	lele	se	moare
33	lele	se	moare
34	lele	se	moare
35	lele	se	moare
36	lele	se	moare
37	lele	se	moare
38	lele	se	moare
39	lele	se	moare
40	lele	se	moare
41	lele	se	moare
42	lele	se	moare
43	lele	se	moare
44	lele	se	moare
45	lele	se	moare
46	lele	se	moare
47	lele	se	moare
48	lele	se	moare
49	lele	se	moare
50	lele	se	moare
51	lele	se	moare
52	lele	se	moare
53	lele	se	moare
54	lele	se	moare
55	lele	se	moare
56	lele	se	moare
57	lele	se	moare
58	lele	se	moare
59	lele	se	moare
60	lele	se	moare
61	lele	se	moare
62	lele	se	moare
63	lele	se	moare
64	lele	se	moare
65	lele	se	moare
66	lele	se	moare
67	lele	se	moare
68	lele	se	moare
69	lele	se	moare
70	lele	se	moare
71	lele	se	moare
72	lele	se	moare
73	lele	se	moare
74	lele	se	moare
75	lele	se	moare
76	lele	se	moare
77	lele	se	moare
78	lele	se	moare
79	lele	se	moare
80	lele	se	moare
81	lele	se	moare
82	lele	se	moare
83	lele	se	moare
84	lele	se	moare
85	lele	se	moare
86	lele	se	moare
87	lele	se	moare
88	lele	se	moare
89	lele	se	moare
90	lele	se	moare
91	lele	se	moare
92	lele	se	moare
93	lele	se	moare
94	lele	se	moare
95	lele	se	moare
96	lele	se	moare
97	lele	se	moare
98	lele	se	moare
99	lele	se	moare
100	lele	se	moare

concordância: 3a persona singular

El sujeto

47. Identifica el subjecte i, tenint en compte la concordança, escriu la forma verbal adequada en cadascuna de les oracions següents:

- a) A partir d'ara el meu gran consol ■ (ser, futur) tu.
- b) El teu advocat ■ (ser, present) jo.
- c) A mi em ■ (molestar, present) aquestes olors tan intenses.
- d) Ens ■ (sorprenre, passat simple) tanta amabilitat de part seva.
- e) Vostè ■ (necessitar, present) ulleres. I vós ■ (necessitar, present) un audífon.
- f) Cadascun dels inscrits a la cursa ■ (rebre, futur) un diploma commemoratiu.

48. Copia el text següent en el quadern i omet el subjecte de les oracions quan pugui ser el·líptic:

Un cargol es troba al fons d'un pou de 30 m de fondària. Durant el dia el cargol s'arrossega 3 m cap amunt, però de nit el cargol llisca 2 m cap avall. Quants dies triga el cargol a sortir del pou?

49. Substitueix el nucli del subjecte d'aquestes oracions pel pronom feble *en*. Per exemple:

Per aquest forat, entren moltes sargantanes. → Per aquest forat, **n'**entren moltes.

- a) D'aquest arbre, cauen moltes fulles.
- b) Per aquest sender, cada setmana hi passen més de mil excursionistes.
- c) Per classificar-nos, encara ens falten deu punts.
- d) Neixen males herbes pertot arreu.
- e) Últimament, ens surten deutes de totes bandes.

50. Digues quina oració de cada parella té un subjecte explícit i quina es considera impersonal:

- a) 1. En aquest país la gent viatja molt.
2. En aquest país es viatja molt.
- b) 1. Aquests dies es parla molt de política.
2. Aquests dies la gent parla molt de política.

El predicat

51. Relaciona el missatge del predicat d'aquestes oracions amb el verb corresponent de més avall:

- a) L'Eva disposa de molts diners.
- b) Aquest vaixell navega per tots els mars.
- c) El jardiner poda els rosers.
- d) M'agraden els espectacles de circ.
- e) Ja surt el sol.
- f) Aquest ninot és de neu.
- g) M'hauries de prestar diners.

1. Fer (una acció)
2. Experimentar (una sensació)
3. Posseir (un objecte)
4. Moure's (d'un lloc)
5. Transferir (un objecte / a algú)
6. Ocórrer (un esdeveniment)
7. Ser (tenir una característica)

52. Subratlla els predicats d'aquestes oracions i classifica'ls en predicats verbals i no verbals. Després, encercla l'element essencial de cadascun:

- a) Aquella història era una mica rocambolesca.
- b) L'home havia envellit molt els darrers mesos.
- c) Les parets eren plenes de fotografies.
- d) Molt sovint penso en els refranys de l'àvia.
- e) Ahir vaig escoltar la nova cançó de Txarango.
- f) Aquell candidat sembla més preparat que l'altre.

» ORTOGRAFIA

1. La puntuació del text, el paràgraf i l'oració

El signe de puntuació que marca l'acabament d'un text és el **punt final**, el signe que marca el final d'un paràgraf és el **punt i a part** i el signe que marca l'acabament d'una oració simple o composta és normalment el **punt i seguit**.

Paràgraf 1	Per què floten els globus a l'aire? Els globus que s'inflen d'aire no floten, com es pot comprovar quan n'inflen un amb la boca. Tanmateix, és possible inflar un globus amb altres gasos més lleugers que no pas l'aire, com l'hidrogen o l'heli, que, a causa del seu pes més baix, tendeixen a pujar.	Punt i seguit
Paràgraf 2	Els aeròstats, aquests globus gegants dels quals penja una barqueta de vímet per transportar tripulants, es basen en aquest fenomen. El receptacle de la bossa del globus s'omple parcialment d'hidrogen o heli i l'aeròstat s'eleva a gran altura. Ara bé, la trajectòria no es pot controlar a voluntat, tot i que el pilot pot assolir l'altitud desitjada proporcionant gas al globus o deixant caure llast, i així cercar els corrents d'aire més favorables.	Punt i a part
Paràgraf 3	Aquest simpàtic i antic invent de l'aeronàutica es continua fent servir amb finalitats esportives i per a exploracions meteorològiques, com els globus sonda.	Punt i final

RECORDA

La forma habitual d'assenyalar l'inici d'un nou paràgraf en un text és fer un sagnat en la primera ratlla, és a dir, deixar-hi una **entrada** de tres espais **en blanc**, com podem comprovar en el text de l'exemple. En cap cas no iniciarem un paràgraf amb un guió, un pic o un recurs gràfic (–, •, ■, *).

Una altra forma de separar els paràgrafs d'un text és deixar **una ratlla en blanc** entre paràgraf i paràgraf. Però aleshores no farem el sagnat en la primera ratlla.

1.1. Variants del punt

L'acabament de les oracions també el marquem amb uns altres signes de puntuació quan volem assenyalar aspectes com la **modalitat**, la **suspensió** o el **grau de relació**.

VARIANTS DEL PUNT		
ASPECTES	SIGNES DE PUNTUACIÓ	EXEMPLES
LA MODALITAT INTERROGATIVA	En una oració interrogativa llarga i complexa, escrivim els signes d'interrogació d'obertura (¿) i de tancament (?). Quan l'oració és curta o comença amb un mot interrogatiu, acostumem a escriure només el signe de tancament (?).	¿Es podrien evitar molts incendis si els boscos s'explotessin econòmicament i se'n tragués la llenya sobrera per fer biomassa? Què és la biomassa? Com s'obté? Es considera una font d'energia renovable?
LA MODALITAT EXCLAMATIVA	En una oració exclamativa llarga i complexa, escrivim el signe d'admiració d'obertura (¡) i el de tancament (!). Quan l'oració és curta o comença amb un mot exclamatiu, acostumem a escriure només el signe de tancament (!).	¡Ningú no pot suportar per més temps aquesta gelosia tan extrema i aquesta rancúnia que ni la deixa viure! Que amarga que és aquesta taronja! Ei, vigila que ve un ciclista!
LA SUSPENSÍO	Al final d'una oració que resta suspesa perquè no s'expressen tots els elements, escrivim els punts suspensius. També s'utilitzen al final de les enumeracions obertes.	Aquí no s'hi pot aparcar, ja ho saps. Si hi aparques... La paraula maldat té molts sinònims: dolenteria, malícia, perversió...
EL GRAU DE RELACIÓ	Quan unim dues oracions independents però molt relacionades entre si, les separem amb el punt i coma.	Era la platja més profunda i perillosa del món; n'havia sentit a parlar als mariners d'alguns vaixells.

Després del **punt i coma** sempre escrivim una **minúscula**. En canvi, després de les **altres variants del punt** (signe d'interrogació, signe d'admiració i punts suspensius) escrivim una **majúscula**:

Heu d'acabar la feina avui; demà potser serà massa tard.
Ells molt dir, però a l'hora de fer... El cas és que encara no han enllestit la feina de fa dies.

Si els signes d'interrogació (?) i d'admiració (!) no tanquen l'oració, perquè coincideixen amb el **punt i coma**, la **coma** o el **guió**, seguidament escrivim una **minúscula**, com pertoca:

Encara no heu acabat?; no sabia que fóssiu tan lents.
«Ja n'hi ha prou!», cridaven indignats els manifestants.
—Quina caseta més bonica! —va exclamar la nena amb admiració.

RECORDA

No hem de posar un punt després dels signes d'interrogació i d'admiració.

Pots venir? ~~X~~ M'agradaria comentar-te un parell de coses.

Pots venir? M'agradaria comentar-te un parell de coses.

» ACTIVITATS

El punt

53. El text següent ha d'estar format per tres paràgrafs. Copia'l i separa'n els paràgrafs d'acord amb els tres aspectes que s'hi tracten:

- a) Uns arbres de fruits delitosos i simbòlics.
- b) L'hort de les Hespèrides i la mitologia grega.
- c) L'hort de les Hespèrides i *L'Atlàntida* de Jacint Verdaguer.

L'hort de les Hespèrides

Els grans arbres fruiters de l'hort de les Hespèrides, que ofereixen els seus fruits dolcíssims als qui hi poden penetrar, formen part de la mitologia de tots els pobles i de totes les civilitzacions. Així, hom ha imaginat sempre el paradís —el paradís terrenal de la Bíblia n'és un exemple— com un indret plantat de fruiters delitosos, autèntic símbol de la felicitat i de la dolçor de viure. La mitologia grega ens parla del fabulós hort de les Hespèrides, que eren unes donzelles bellíssimes que, amb l'ajuda d'un drac, custodiaven un fruiterar excepcional, on hi havia fins i tot una pomera que feia pomes d'or. Precisament, un dels dotze treballs d'Hèrcules va consistir a apoderar-se d'aquelles pomes, per la qual cosa hagué de fer la proesa de matar el drac custodi. Jacint Verdaguer, en el seu poema èpic *L'Atlàntida*, dedica un capítol a descriure aquest hort i a narrar el pas d'Hèrcules (dit també Alcides) per aquest indret quan arriba a la terra dels atlants, l'Atlàntida. I el poeta s'entreté a crear tot de belles imatges amb les formes, els colors i el perfume que li suggereixen els fruits d'aquells arbres mítics.

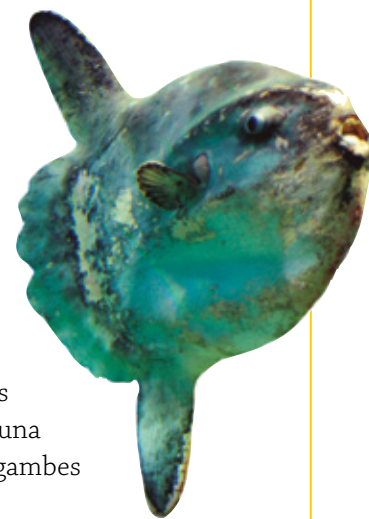
54. A partir de l'activitat anterior, copia i completa aquestes frases:

- a) En el text que duu per títol «**■**» hi ha un punt **■**, que marca l'**■** del text; dos punts i a **■**, que marquen l'acabament dels dos primers **■**, i tres punts i **■**, que marquen l'acabament de tres **■** compostes.

- b) L'inici dels nous paràgrafs s'acostuma a assenyalar fent un **■** en la **■** ratlla del paràgraf, és a dir, deixant-hi una entrada de tres espais en **■**.

55. Copia el paràgraf següent i escriu els quatre punts i les lletres majúscules on pertoca (tres punts i seguit i un punt i a part):

quan va fosquejar, en Nicolau va poder descobrir el misteri de la lluna es tractava del peix lluna, que s'havia acostat a la platja per menjar-se uns calamars el peix lluna és ben pla i, quan sura de costat a la superfície de l'aigua, sembla talment el reflex de la lluna mentre mirava el curiós peix, va sortir de dins d'una cova un núvol vermellós de gambes petites

Variants del punt

56. Puntua correctament les oracions interrogatives que conté el text següent. En acabat, llegeix-lo en veu alta fent l'entonació adient:

Què esperaven d'ell, aquella gent La vida l'havia tractat molt malament. Estava disposat a seguir endavant si això li havia de permetre de guanyar-se la vida. Però de quina classe haurien de ser els serveis que havia de prestar allà Tot tenia un límit... Hi havia perill. Què hi havia perdut, ell, al cor del continent negre Però, també, no era millor allò que qualsevol altra ocupació en alguna de les Costes Brava, Blava o Grogia I si el que l'organització esperava d'ell era evitar el progrés dels negres Com quedaria amb en Henry

JOAQUIM CARBÓ: *La casa sota la sorra*.

57. Copia les frases següents i corregeix la majúscula o la minúscula que hi ha després del signe d'interrogació:

- a) Per què no pares de bellugar-te? t'has d'estar ben quieta.
- b) Creieu que ens en sortirem?; Nosaltres no ho tenim gaire clar.
- c) Quan aniràs a la consulta del dentista?... fa massa que no hi vas.
- d) —Per quin motiu em sento millor? —Es va preguntar el noi.
- e) Tens alguna bona idea? a mi no se m'acut res.

58. A partir de l'activitat anterior, completa les normes següents:

- a) Després del signe d'interrogació final, la paraula següent comença amb **■**. No hem d'escriure mai un **■** després del signe d'interrogació.
- b) Si després del signe d'interrogació escrivim un punt i coma, una coma o un guió, la paraula següent comença amb **■**. En canvi, si escrivim uns punts **■**, la paraula següent comença amb **■**.

59. Copia les frases següents i escriu tres cops el signe d'exclamació en cada frase i la lletra majúscula quan calgui:

- a) Està a punt de caure un bon xàfec ves-te'n, ràpid et vols mullar, eh
- b) Fuig d'aquí, que em fas nosa sempre ets al mig com el dijous fuig, et dic

60. Escriu frases amb les interjeccions que hi ha a continuació: *ecs!* (fàstic), *renoi!* (admiració o sorpresa), *uf!* (cansament o avorriment), *apa!* (ànims). Puntua cada frase de dues maneres, com en l'exemple:

Ecs!, això fa una pudor que espanta.
Ecs, això fa una pudor que espanta!

61. Escriu un punt o punts suspensius al final de les oracions següents:

- a) Quants cops t'he de dir que Bé, ja saps què vull dir
- b) A mi no se m'acut res Si tu tens alguna idea
- c) Com diu el refrany: «Qui no vulgui pols» Val més no buscar-se problemes

62. Digues el signe de puntuació (*punt, signe d'interrogació, signe d'exclamació, punts suspensius, punt i coma*) que correspon a cada funció. Després, escriu el signe adequat en cada exemple.

- a) Indica l'acabament d'una oració interrogativa.
 - b) Indica la separació de dues oracions molt relacionades.
 - c) Indica que una oració està inacabada.
 - d) Indica l'acabament d'una oració declarativa.
 - e) Indica l'acabament d'una oració exclamativa.
1. Què li ha passat a la rentadora Que potser s'ha espatllat
 2. Aquesta rentadora és molt vella aquest model ja no es fa
 3. Què diu ara Si només fa tres anys que la vam comprar
 4. Aquesta rentadora s'ha de canviar si no, tindrà moltes avaries
 5. Si vol aprofitar la nostra oferta, decideixi's aviat, perquè si no

DICTAT

Copia el text, però utilitza un color diferent per als signes de puntuació. Després torna a escriure'l mentre te'l dicten.

El rei tenia un poder tan gran que va meravellar el petit príncep. Si l'hagués tingut ell, hauria pogut presenciar, no pas quaranta-quatre, sinó setanta-dues, o fins i tot dues-centes postes de sol el mateix dia, sense haver de moure mai la cadira! I com que estava una mica trist per culpa del record del seu planeta abandonat, es va atrevir a sol·licitar una gràcia al rei:

—Voldria veure una posta de sol. Feu-me el favor...

Ordeneu que el sol es pongui.

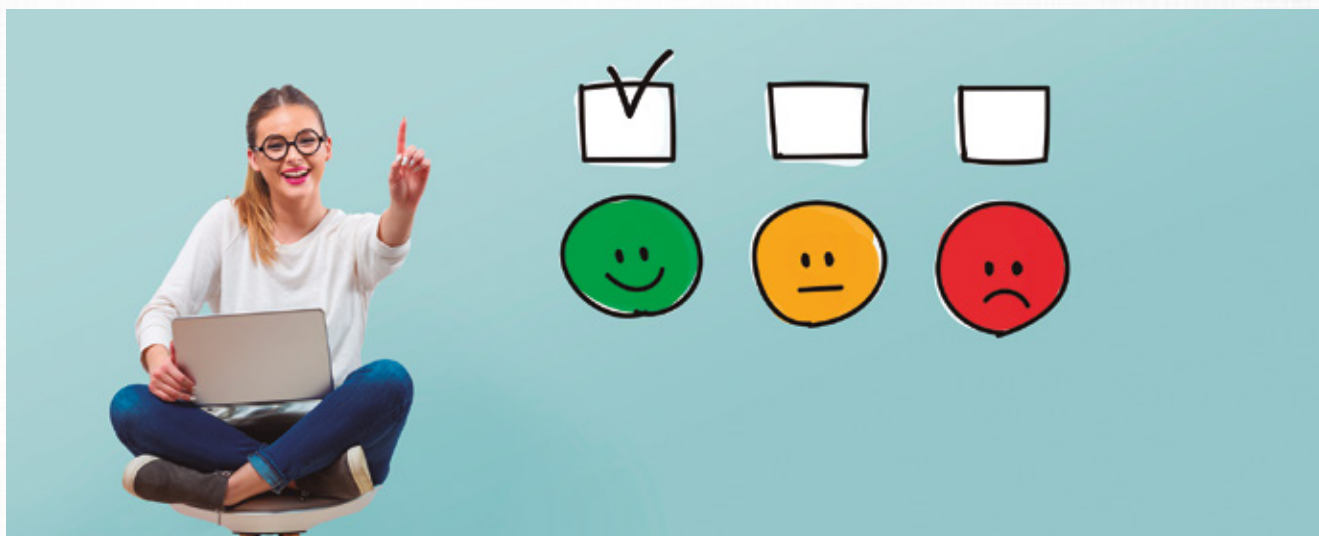
ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY: *El petit príncep*.

» POSA'T A PROVA

Llegeix aquest text i comprova si l'has entès

Aplica't la tècnica del semàfor

EVA BACH

Mares i pares, filles i fills, mestres i alumnes, parelles, polítics, totes les persones en general, ens entendrem més bé, tindrem menys conflictes i resoldrem més fàcilment els que puguem tenir si ens apliquem la tècnica del semàfor cada cop que determinades emocions ens dominin.

Aquesta tècnica consisteix a autoimposar-nos la llum vermella i aturar-nos quan estem sobrepassats per alguna emoció. Les emocions són agitacions anímiques intenses que impulsen a l'acció, i aturar-nos quan estem emocionalment agitats no és fàcil. Però cal fer-ho per evitar que l'emoció es desfermi, ens arrossegui i ens porti a dir o a fer coses que ens compliquin la vida o que potser després lamentarem.

Si aquest primer pas no és fàcil, el segon, el que té a veure amb la llum groga o ambre, ho sol ser menys, ja que comporta ser capaços de contenir i sostenir durant un temps el malestar i fer alguna cosa per calmar-lo. Com que mantenir-lo a dins resulta ingrát, normalment el que fem és llençar-lo fora, abocar-lo sobre altres en forma de mal humor, queixa, retret,

acusació, exigència, ofensa, atac... Però això gairebé sempre incrementa el conflicte. D'aquí ve que primer calgui aturar-se i seguidament buscar maneres de calmar-nos. Només quan hàgim recobrat la calma estarem en condicions d'actuar. Amb tot, abans de concedir-nos llum verda encara hauré de pensar bé què cal dir o què cal fer, i tenir cura de fer-ho amb empatia i una actitud positiva.

Aquesta tècnica requereix un entrenament persistent si volem convertir-la en hàbit i que resulti efectiva. I té el handicap que socialment falten models que representin bons referents a seguir. Però és una competència socioemocional bàsica. Moltes relacions esdevenen tòxiques, es malmeten o es trenquen per incontinència emocional. Ser conscients de la tensió emocional, aturar-nos i aplicar estratègies per rebaixar-la impedeix que actuem segrestats per l'emoció primària i ens encamina cap a les actuacions lúcides, lúcidament i sàviament expressades. A força de practicar, a vegades n'hi ha prou amb aturar-nos i respirar en silenci per aconseguir modular i transformar les emocions que ens sobrepassen.

1. De quina altra manera titularies el text?

- a) Aprèn a controlar les emocions per atenuar els conflictes
- b) Atura't a pensar abans d'actuar
- c) Aprèn a actuar amb empatia i positivisme
- d) Cerca estímuls que t'impulsin a l'acció

2. Quina és la intenció de l'autora del text?

- a) Exposar uns coneixements que ens ajudin a entendre millor què són les emocions.
- b) Demostrar-nos que les seves opinions estan ben fonamentades en fets certs.
- c) Donar-nos unes pautes que ens ajudin a actuar adequadament per evitar conflictes.
- d) Explicar una història real o fictícia.

3. Ordena aquests conceptes segons l'ordre en què surten en el text:

- a) Les tres fases o les tres activitats que exigeix la tècnica.
- b) Com convertir la tècnica en un hàbit.
- c) Objectiu que es persegueix aplicant la tècnica del semàfor.
- d) Persones a qui pot interessar la tècnica del semàfor.

4. Segons l'autora, què indica cadascun dels colors del semàfor: el vermell, el groc i el verd?

- a) Actuar amb cura, amb empatia i una actitud positiva.
- b) Aturar-se quan les emocions et sobrepassen.
- c) Contenir el malestar, calmar-se i pensar la millor manera d'actuar.

5. Quines són les dues afirmacions que es fan en el text?

- a) Les emocions són agitacions anímiques intenses que ens empenyen a actuar.
- b) Podem trobar bons models dels quals aprendre la tècnica del semàfor.
- c) Les emocions ens encaminen cap als comportaments lúcids, sàviament expressats.
- d) Normalment, transmetem el nostre malestar als altres.

6. Els termes *retret*, *empatia*, *hàbit* i *tòxic* volen dir respectivament:

- a) Queixa, identificació, rutina, verinós.
- b) Queixa, simpatia, vestit, verinós.
- c) Reprovació, enuig, costum, nociu.
- d) Reprovació, identificació, costum, nociu.

7. Quin és el subjecte de cada oració?

- a) Aquest primer pas no és fàcil.
- b) Aquesta tècnica requereix entrenament.
- c) Tindrem menys conflictes.
- d) Socialment falten models.

8. Quina oració té un predicat no verbal?

- a) Sovint les emocions *ens dominen*.
- b) Normalment *aboquem el nostre malestar sobre els altres en forma de mal humor*.
- c) Aquesta tècnica *és una competència socio-emocional bàsica*.
- d) Moltes relacions *esdevenen tòxiques*.

9. Què indiquen els punts suspensius que hi ha en el tercer paràgraf del text?

10. Escriu punt, punt i coma, signe d'interrogació o d'exclamació o punts suspensius:

- a) Ep, atura't ■ Ei ■, convé que et calmis ■
- b) T'entenc, però la teva reacció potser és ■
- c) Per què t'ho prens així ■ Tan greu és ■
- d) No coneixia aquesta tècnica ■ És molt útil ■

Per escrit

Escriu un petit text (d'unes 75 paraules) en què donis uns quants consells a un amic o una amiga que està molt alterat perquè un company l'ha insultat greument.

De viva veu

Describeix una emoció que hagi viscut i les conseqüències que ha tingut en el teu comportament. En cas que t'hagi trasbalsat, has aplicat alguna tècnica per relaxar-te?